

TEBLİGAT HUKUKU

Doç. Dr. Emel HANAĞASI

©Bu doküman eğitim amacıyla hazırlanmış ve öğrenciye verilmiştir.

İzinsiz çoğaltılması ve satılması halinde gerekli cezaî ve hukukî yollara başvurulacaktır.

Tebliğat, bir yargılamaya ilişkin olan işlemleri, o yargılama ile ilgili kişilere, kanunda belirtilen usule uygun olarak bildirmek için yapılan belgelendirme işlemidir.

➤ Tebliğat, adil yargılanma hakkının (AY m. 36) temel unsurlarından biri olan hukukî dinlenilme hakkı (HMK m. 27) ile doğrudan ilgilidir.

➤ Tebliğat resmî bir işlemdir. İlgili mevzuatta belirtilen merciler, şartlar ve kurallar dışında resmî tebliğat işlemi yapılamaz.

➤ Süreler, kural olarak taraflara tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar (HMK m. 91).

KAYNAKLARI

- 7201 sayılı Tebligat Kanunu
- Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
- Elektronik Tebligat Yönetmeliği
- PTT İşletmesi'nin Tebligat İşletme Usul ve Esasları
- 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu ve ilgili mevzuat
- Değişik kanunlardaki ilgili hükümler
- İki taraflı veya çok taraflı anlaşmalar
- Yargı kararları
- Öğreti

TEBLİGATIN UNSURLARI

- Muhatabın hukukî işlem hakkında bilgilendirilmesi
- Muhatabın bilgilendirilmesinin kanunda öngörülen şekilde belgelendirilmesi

Tebliğat mevzuatına uygun olarak yapılmayan tebliğat, hukukî sonuç doğurmaz:

- Tebliğat ancak muhatabın bilgilendirilmesinin tebliğ tutanağı ile belgelendirilmesi durumunda var olur. Bir başka deyişle hukukî işlemin tebliğat olarak nitelendirilebilmesi için her iki unsuru birlikte ihtiva etmesi gerekir. Bu unsurlardan birinin bulunmaması hâlinde yapılan tebliğat **yok hükmündedir.**
- Yazılı bildirimin yapıldığı tutanak ile belgelendirilmiş ancak tutanak kanunun öngördüğü şekilde düzenlenmemiş ise tebliğ işlemi **vardır** ancak **usûlsüzdür.**

TEBLİGATIN HUKUKÎ NİTELİĞİ

Tebliğat, maddî özelliği **bilgilendirme**; şeklî özelliği **belgelendirme** olan **bir usûl işlemidir.** Başka bir deyişle tebligat, bir belgenin usûlüne uygun olarak bildirildiğinin ve teslim edildiğinin kanıtıdır.

Bilgilendirme tebligat işleminin maddî unsuru olarak **tebligatın içeriğini** gösterir. Belgelendirme ise tebligatın şeklî unsuru olup bilgilendirmenin **kime, neredede, ne zaman ve ne şekilde yapıldığını** gösterir.

TEBLİGATIN TEMEL AŞAMALARI

- 1. AŞAMA: Tebligat çıkarılması talebi
- 2. AŞAMA: Tebligatı çıkaracak makamın tebliğ evrakını hazırlaması
- 3. ve 4. AŞAMA: Tebligatı yapacak merci veya kişinin tebligatı usulüne uygun şekilde, muhatabına veya onun yerine tebellüğe yetkili kimseye ulaştırılması

TEBLİGATİ ÇIKARACAK MERCİLER

- **Kazaî merciler,**
- 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan **genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri**, (II) sayılı cetvelde yer alan **özel bütçeli idareler**, (III) sayılı cetvelde yer alan **düzenleyici ve denetleyici kurumlar**, (IV) sayılı cetvelde yer alan **sosyal güvenlik kurumları**,
- **Vakıf yükseköğretim kurumları,**
- **İl özel idareleri,**
- **Belediyeler,**
- **Köy tüzel kişilikleri,**
- **Barolar**
- **Noterler**

TEBLİGATI YAPACAK MERCİLER/KİŞİLER

- **PTT İşletmesi**
- **Memur (TebK m. 2, m. 41; TebY m. 5, m. 64)**
- **Kolluk (TebK m. 2, m. 41; TebY m. 5, m. 64)**

DOĞRUDAN TEBLİGAT: Kanun bazı durumlarda araya başka bir kurum veya kişi girmeden, tebligatların doğrudan yapılmasına imkân tanımıştır. Örn. bkz. TebK m. 36, m. 37, m. 38, AvKm. 56, 4; HMK m.301, 1)

YURT İÇİNDE YAPILACAK TEBLİGATLAR BAKIMINDAN İSTİSNALAR

- Mahkemeler, kendiliğinden veya talep üzerine, işin mahiyetine göre, dairelerinde çalışan memurlar vasıtasıyla tebligat yapılmasına karar verebilirler (**TebK m. 41; TebY m. 64**).
- Aynı yerde bulunan tebligat çıkartabilecek merciler arasında veya burada çalışan kişilere yapılacak tebligatlar, o kurumlarda çalışan memurlar veya mahallî mülkî idare amirinin emriyle zabıta vasıtasıyla yapılabilir (**TebK m. 2; TebY m. 5**).
- Duruşma sırasında veya kalemde, soruşturmaya, davaya ya da takibe ait evrakın, taraflara, ilgili üçüncü kişilere, katılana veya vekillerine tutanağa geçirilmek suretiyle veya imza karşılığında, tebliğ konusu belirtilerek tevdi, tebliğ hükmündedir (**TebK m. 36; TebY m. 58**).
- Duruşma sırasında, mahkemece sıfatları tespit edilen avukat sekreterlerine ve stajyerlerine, bir sonraki duruşma gününün bildirilmesi avukata tebliğ yerine geçer (**TebK m. 37; TebY m. 59**).
- Avukatlar, takip ettikleri davalarda, makbuz karşılığında birbirlerine tebligat yapabilirler (**TebK m. 38; TebY m. 60**) ve mahkemenin kararı olmaksızın diğer tarafa adlî kâğıt ve belge tebliğ edebilirler (**AvK m. 56, IV**).

YURT DIŞINDA YAPILACAK TEBLİGATLAR

➤ **Yurt dışında yapılacak tebligatlar, o ülkedeki merciler aracılığıyla yapılır.** Bunun için bir anlaőma varsa veya o ülke kanunları uygun ise, o yerdeki Türkiye siyas  memuru veya konsolosu tebligat yapılmasını yetkili makamdan ister (**TebK m. 25, I; TebY m. 42**).

➤ **Kendisine tebligat yapılacak kimse Türk vatandaőı ise,** tebliğ o yerdeki Türkiye siyas  memuru veya konsolosu aracılığıyla da yapılabilir (**TebK m. 25/a, I; TebY m. 43**). Bu h lde bildirim Türkiye Büyükelçiliėi veya Konsolosl ėu veya bunların görevlendireceği bir memur yapar.

TEBLİGAT YAPILABİLECEK KİŞİLER

Tebliğat yapılacak kişi, **muhatap** olarak adlandırılır. Tebliğat, kural olarak muhatabın kendisine yapılır. Muhatap gerçek veya tüzel kişi olabilir.

GERÇEK KİŞİLERE TEBLİGAT

- **Muhatap tebliğat yapılacağı sırada adresinde bulunmazsa,** tebliğat, kendisi ile aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerine yapılabilir (**TebK. m.16; TebY m.25**).
- **Belirli bir yerde devamlı olarak meslek veya sanatını icra eden bir kişi, tebliğatın yapılacağı sırada o yerde bulunmuyorsa,** tebliğat, aynı yerde sürekli çalışan memur veya işçilerinden birine; bu kişi, meslek veya sanatını evde icra ediyorsa ve memur ya da işçisi de yoksa, aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine tebliğat yapılabilir (**TebK. m. 17; TebY m.26**).
- **Tebliğat yapılacak gerçek kişinin kanunî temsilcisi varsa ve tebliğatın muhatabın bizzat kendisine yapılması gerekmiyorsa,** tebliğat temsilcisine yapılır (**TebK. m. 11, II**).

YAŞ VE EHLİYET ŞARTI

Muhatap yerine kendisine tebliğ yapılacak kimsenin **görünüşüne nazaran onsekiz yaşından aşağı olmaması ve bariz bir surette ehliyetsiz bulunmaması** lazımdır (TebK m.22; TebY m.34). ***Kimlik araştırması için TebY m. 36!***

TEBELLÜĞ EDECEK ŞAHSIN HASIM OLMASI

Kendilerine tebliğ yapılması caiz olan kimselerin o davada hasım olarak alakaları varsa muhatap namına kendilerine tebliğ yapılamaz (TebK m.39, TebY m.62).

KANUNÎ TEMSİLCİYE TEBLİGAT

- Muhatabın kanunî temsilcisi varsa ve tebligatın bizzat muhataba yapılması gerekmiyorsa, kanunî temsilcisine yapılır (TebK m.11, III;TebY m.19).
- Kanunî temsilcisi bulunan bir kişiye, kanun gereği bizzat kedisine tebligat yapılması gerekiyorsa kanunî temsilciye tebligat yapılmaz.
- Kanunî temsilcisi olmayıp da bulunması gerekenlere önce usulüne göre kanunî temsilci atanır ve sonra kanunî temsilciye tebligat yapılır.

VEKİLE TEBLİGAT

- **Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır.** Vekil varken, asıl tarafa yapılan tebligat hükümsüzdür!
- Vekil birden çok ise **bunlardan birine** tebligat yapılması yeterlidir. Eğer tebligat birden fazla vekile yapılmış ise, bunlardan ilkinе yapılan tebliğ tarihi asıl tebliğ tarihi sayılır. (TebK. m. 11, I; TebY m.18, 2).
- Avukat tarafından takip edilen işlerde, avukatın bürosunda yapılacak tebligatlar, resmî çalışma gün ve saatleri içinde yapılır (TebK. m. 11, II; TebY m. 18, 1).
- Vekille takip edilen işlerde, vekil bürosunda bulunmuyorsa, yanında çalışan yardımcısı, sekreteri, kâtibine tebligat yapılabilir (TebK. m. 17).
- Vekille takip edilen işlerde, vekillerin birbirlerine doğrudan tebligat yapmaları mümkündür (TebK m. 38; AvK m. 56, IV).

TÜZEL KİŞİLERE TEBLİGAT

➤ Tüzel kişilere tebligat yapılması durumunda, muhatap olarak tüzel kişi esas alınır ve ancak **tebligat yetkili temsilciye yapılır** (TebK m. 12; TebY m. 20). Tüzel kişinin **birden fazla yetkili temsilcisi varsa, tebligat bunlardan sadece birine yapılır** (TebK m. 12).

➤ Tüzel kişi adına tebligat yapılacak temsilcisi, herhangi bir nedenle mutad iş saatlerinde iş yerinde bulunmazsa ya da o sırada evrakı alamayacak durumda bulunursa, tebligat, orada hazır bulunan memur veya işçilerden birine yapılır (TebK m. 13). Burada, öncelikle, yetkili temsilciden sonra gelen kimseye veya evrak müdürü gibi bu işle görevli birine; bunlar bulunmazsa, diğer memur ya da işçilere tebligat yapılmalıdır (TebY m. 21, 2, 3).

- **Ticarethaneye tebligat**
(TebK m.12, II; TebY m.20/3)
- **Askeri şahıslara tebligat**
(TebK m.14, TebY m.22, 23)
- **Sefer halinde tebligat**
(TebK m.15; TebY m.24)
- **Tututlu ve hükümlülülere tebligat**
(TebK m.19; TebY m.28)
- **Otel, hastane, fabrika ve mektep gibi yerlerde tebligat**
(TebK m. 18; TebY m.27)

TEBLİGATIN YAPILACAĞI YER

- **Kural:** Tebligat, tebliğ yapılacak kişinin **bilinen en son adresine** yapılır (TebK m.10, I; TebY m.16).
- **Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmaması veya tebligat yapılamaması durumunda:** Muhatabın **adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi** bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır (TebK m.10, II; TebY m. 16, 2). **Bkz. ilgili İBK!!!**
- **Muhatabın müracaatı veya kabulü şartı ile her yerde tebligat yapılabilir** (TebK m.10, II; TebY m. 17, 2).

ADRESİN DEĞİŞTİRİLMESİ (TebK m. 35; TebliY m. 57)

➤ Kendisine veya adresine kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, adresini değiştirirse, **yenisini hemen tebliği yaptırmış olan mahkemeye bildirmeye mecburdur.** Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır.

➤ **Adresini değiştiren kimse yenisini bildirmediği ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilemediği takdirde,** tebliğ olunacak evrakın bir nüshası **eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi** tebliğ tarihi sayılır. Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır.

➤ **TÜZEL KİŞİLER:** Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, tüzel kişiler bakımından **resmî kayıtlardaki adresleri** esas alınır.

TEBLİGATIN YAPILABİLECEĞİ ZAMAN

KURAL: Resmî ve adlî tatil günlerinde de tebligat caizdir (TebK. m. 33; TebY. m. 54, 55). Bu nedenle, tebligat, kural olarak, mesai saatleri içinde ve dışında, gece ve gündüz, resmî tatil günlerinde, dinî ve millî bayramlarda, adlî tatilde, Cumartesi ve Pazar günleri, kısaca yılın 365 günü, günün 24 saati yapılabilir.

İSTİSNA: Avukat tarafından takip edilen işlerde, avukatın bürosunda yapılacak tebligatlar, resmî çalışma gün ve saatleri içinde yapılır (TebK. m.11, II).

TEBLİGAT EVRAKI

- **Tebliğ Mazbatalı zarf (TebK m. 59; TebY m. 43, 44).**
- **Tebliğ Mazbatası (TebK m. 23; TebY m. 35).**
- **Davetiye (TebK m.9; TebY m. 14).**

TEBLİGAT GİDERLERİ

- **Kural olarak tebliğin yapılmasını isteyen tebligat ücretini peşin olarak öder. Belirlenen süre içinde tebligat ücretini vermeyen kimse, talebinden vazgeçmiş sayılır (TebK m.5; m. 34/2; TebY m.8/1; ayrıca bkz. HMK m. 120, m. 114/1-g).**

MUHATABIN ADRESTE GEÇİCİ OLARAK BULUNMAMASI VEYA TEBELLÜĞDEN İMTİNA ETMESİ (TebK m. 21; TebT m. 30-33; bkz. TebK m.10!)

➤ Muhatap veya adına tebellüğe ehil kimseler, **tebligat adresinde oturmalarına rağmen o sırada bulunmaz** veya **tebellüğden imtina** ederlerse, tebliğ memuru, evrakı o yerin **muhtar, ihtiyar heyeti veya meclisi üyelerinden birine yahut zabıta âmir veya memuruna** imza karşılığı teslim eder. Daha sonra tebliğ memuru, teslim edenin adresini içeren bir ihbarnameyi basılı örneğine uygun şekilde düzenleyerek muhatabın adresinin ait olduğu kapıya yapıştırır. **İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.** İhbarname on gün süreyle kapıda kalır.

➤ **Tebliğat adresinde, tebligat yapılacak kimse bulunmazsa**, yukarıda belirtilen prosedür dışında, **ayrıca durumun muhataba haber verilmesi en yakın için komşusuna, varsa yönetici veya kapıcıya bildirilmesi gerekir.** **Tebellüğden imtina söz konusu ise**, muhatap durumdan zaten haberdar olduğundan bu kimselere haber verilmesi gerekli değildir.

➤ **Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi**, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve teslim edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. **İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.**

MUHATABIN ÖLMÜŞ OLMASI VEYA GÖSTERİLEN ADRESDEN SÜREKLİ OLARAK AYRILMIŞ OLMASI HALİ

(TebK m. 21; TebT m. 30)

➤ **Yapılan araştırma sonunda muhatabın gösterilen (ve adres kayıt sisteminde bulunmayan!) adresinden devamlı suretle ayrıldığı ya da öldüğü tespit edilirse**, devamlı ayrılma durumunda yeni adres de tespit edilemiyorsa, ölüm hâlinde ise başka bir işleme gerek kalmadan tebliğ evrakı tebligatı çıkaran mercie iade edilir.

➤ **Muhatap belirtilen adresten ayrılmakla birlikte yapılan araştırmada yeni adresi tespit edilebiliyorsa**, tespit edilen yeni adres tebliğ memurunun dağıtım bölgesi içinde ise tebligat o adrese yapılır. Yeni adres, aynı posta merkezinin başka bir dağıtım bölgesinde veya başka bir posta merkezinin alanı içinde kalıyorsa tebliğ memuru tebliğ evrakını bağlı olduğu posta merkezine iade eder. Tebligat tespit edilen yeni adrese yapılır

İLÂNEN TEBLİGAT **(TebK. m. 28 vd.; TebY. m. 48 vd.)**

Kural olarak ilanen tebligat, **adresin meçhul olması** halinde yapılır.

Muhatabın adresi meçhulse, bu durum, tebliğ memuru tarafından **mahalle ve köy muhtarına** tebliğ mazbatasına şerh verdirilmek suretiyle tespit edilir. Bunun yanında tebliğ çıkaran merci, gerekli görürse, muhatabın adresini resmî veya özel müessese ve dairelerden veya zabıta vasıtasıyla tahkik ve tespit ettirebilir.

İlân yoluyla tebligatın nerede ve nasıl yapılması gerektiği ve neleri içereceği TebK. ve TebY'nde ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

İlân yoluyla tebliğ, son ilân tarihinden itibaren yedi gün sonra yapılmış sayılır. Ancak, tebliğe karar veren merci, duruma göre daha uzun bir süre tayin edebilir; ancak, bu süre on beş günü geçemez.

ELEKTRONİK TEBLİGAT

- Tebligata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişiye, elektronik yolla tebligat yapılabilir.
- TebK. m.7/a, l'de sayılan kişilere elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur.
- Elektronik yolla tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde TebK'nda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır.
- Elektronik yolla tebligat, muhatabın **elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda** yapılmış sayılır.
- Elektronik tebligata ilişkin hükümlerin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

TEBLİGATIN USULÜNE AYKIRI YAPILMIŞ OLMASI (USULSÜZ TEBLİĞ)

Yukarıda açıklanan prosedüre **uyulmadan yapılan tebligat usulsüzdür**, ancak mutlak bir şekilde geçersiz değildir.

Muhatap usulsüz tebliği öğrenmemişse, tebligat yapılmamış sayılır (**TebY m. 53, 1**).

Usulsüz tebliğe rağmen, muhatap tebliği öğrenmişse, tebligat geçerli sayılır. Bu durumda, muhatabın usulsüz tebliği öğrendiğini beyan ettiği tarih tebliğ tarihi sayılır (**TebK. m. 32; TebY m. 53**).

Muhatabın, usulsüz tebliği öğrendiğini beyan ettiği tarihin ayrıca araştırılması ve ispatı gerekli değildir (**TebY m. 51, 3**). Muhatabın öğrendiğini beyan ettiği tarihin aksini de ispat söz konusu olmaz.

TEBLİGAT SUÇLARI

- Tebligatın önemi sebebiyle, Tebligat Kanunu'nda tebligat suçları kabul edilmiştir. Bunlar:
- Yanlış adres bildirilmesi (TebK. m. 53),
- Kendisine yapılması gereken tebligatı almamak (TebK. m. 54, II) ve muhatap adına tebligat yapılan kimselerin tebligat evrakını muhataba vermemesi (TebK. m. 54, I),
- Yalan beyan (TebK. m. 55),
- Tebliğ evrakının asılmasına ilişkin suçlar (TebK. m. 56),
- Tebliğ memurları aleyhine işlenen suçlar (TebK. m. 57).